

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12992

VI AZOY IKH KUM OYF DER
LEVONE

Daniel Charney

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ביבליאָטעק „גרינינקע ביימעלעך“
רעדאקטירט כּון ש. באַסטאַמסקי

הניאל טשאַרני

ווי אַזוי איך קום אויף דער לבנה?

(אַ ריזע אין די שוויצער־ישע בערג)

פּאַרלאַנג ייִדישע פּיפּליאָטעם
אין פּרעסע ארכיוו

ווי לנע

פּאַרלאַנג „גײַע ייִדישע פּאַלקסטול“

1928

Biblioteka „GRININKE BOJMEŁECH”
redagowano przez S. KASTOMSKIEGO.

D. Czarni

Jak ja doszedłem do Księżycy
(Podróż po górach Szwajcarii)

Drukarnia Notesa i Szwajlicha Wilno, Wileńska 16

מיוזע פלימעניצעס
מייזע און ליבע א פתחה.

I

די שווייצערישע בערג. — דער שפיץ פון
דער „יונגפרוי“. — איך לערן זיך קלעטערן.
דאָס קליינע מדינהלע — די שווייץ איז
באַרימט אויף דער וועלט גיט נאָר מיט איר
שאַקאַלאַד, קעז און זייגערלעך, נאָר אויך מיט
אירע ריזיקע אַלפן-בערג, וואָס רינגלען זי
אַרום פון אַלע זייטן.

כמעט אַלע טוריסטן (רייזנדער) פון דער גאַנ-
צער וועלט ציען זיך צו אָס דעם קליינעם
און באַרגיקן לאַנד, פּדי צו באַזונדערן די שייג-
קייט און די קאַפּריזן פון דער גאַסור.

ס'מוז געוויס זיין אַ גרויסער פאַרגעניגן צו
קלעטערן אין מיטן זומער אויף אייביק-פאַר-
שנייטע בערג-שפיצן און דערווען פון זיי די
גאַנצע שווייץ און אפשר נאָך אַ טייל פון
איטאַליע.

ס'זיינען נאָך אַבער פאַראַן אין דער שווייץ
אַזעלכע מיני בערג, וואָס קיין איין איינציקער

בערג-שטייגער האָט נאָך גיט באַוווּן צו דער-
גרייכן זייערע שפיצן, ווייל זיי זיינען זייער
משופּעדיק און גליטשיק און ס'איז אַ סכּנה אויף
זיי אַ פּוס צו שטעלן.

צווישן אָס אַזעלכע בערג צייכנט זיך אויס
דער באַרג „יונגפּרוי“, וואָס געפינט זיך אין
דעם אַזויגערוסענעם „בערגער אָבערלאַנד“

קיין איין איינציקער בערגשטייגער האָט
זיך פאַר קיין פּאַל גישט געקאַנט דערקלייבן
צו דעם העכסטן שפיץ פּון דעם דאָזיקן באַרג,
און ער איז נאָך ביו איצטער פאַרגליבן אַ רע-
טעניש פאַר דער מענטשהייט.

גראַד האָט דער דאָזיקער סודותפּולער
באַרג גענומען רייצן מיין פאַנטאַזיע, ווען איך
בין נאָך געווען אַ קינד און דערוואַסט זיך פּון
אים דורך די ביכער.

עפעס האָט זיך מיר אַלץ געדוכט, אז איך
וועל דאָס זיין יענער העלד, וואָס וועט זיך
דערקלייבן צום שפיץ פּון דער „יונגפּרוי“ און
דער ערשטער אַוועקשטעלן דאָרטן אַ פּאַן, וואָס
וועט פּלאַטערן איבער אַלע הויכן און ווייטן
און דערציילן פּון מיין גבורה.

איך האָב באַשלאָסן, אז איך מוז באַצייטנס
אויסלערנען זיך קלעטערן.

גראד האָט אינדזער שטעטל נישט פאַרמאָגט
 אַרום זיך קיינע שום בערג — פלעג איך זיך
 כוזן באַזוגען מיט אונדזער שינדל-דאָך.
 כּפּלעג אַ פּאָר מאָל אין וואָך דורכן בוידעם
 דערקלייבן זיך צום דאָך, אַזעקועצן זיך
 רייטנדיק איבער זיין רוקן און אָנהאַלטן זיך
 פעסט אָן דעם ציגלנעם רויטן קויבען.
 דענסטמאָל פלעג איך זיך פאַרשטעלן, אַז
 איך רייט כלומרשט אויפן שפיץ פון דער
 „יונגפּרוי“ אין אָנהייבן האַסטיק פּאַכן מיט מיין
 היטל איבערן קויבען, ווי כּוואַלט געפּאַכט
 מיט אַ פּאַן.

נישט איינער פון שטעטל פלעגט באַקומען
 טויט-שרעק, ביינענדיק, אַז ס'איז, חלילה,

א שרפה. אָבער שפעטער אַ ביסל האָט זיך
דאָס שטעטל צוגעווינט צו מיינע משוגעתן.
כאָסש די כאַמע פלעגט מיר שטענדיק אַנדרייען
דעם אויער פאַר אזאַ כּינ שפּאַציר-גאַנג אויפן
דאָך.

איך פלעג איר, נאַטירלעך, גוט דערציילן.
צוליב וואָס איך קלעטער אויפן בוידעם, ווייל
די מאַמע קען נאָך אמאָל גוט לאָזן מיר, ווען איך
וועל ווערן אַ גרויסער, און טאקע אויף צו
דעראַמתן אוועקלאָזן זיך אין דער שווייץ, באַ-
שטייגן די „יונגפּרוי“ אין ווערן באַרימט אויף
דער גאַנצער וועלט...

II

איך גרייט זיך אין וועג. די שטאָט בערן.
אַלכּונגליען.

אויף דער העלפט איז מײן קינדער-טרוים
סאָקע מקוים געוואָרן. יוען מײן געוואָרן
אַ גרויסער, בין איך שוין געווען אין בערן.
דער הויפט-שטאָט פון דער שווייץ.
געקומען אהין בין איך כלומרשט לערנען
זיך, אָבער טיף אין האַרצן האָב איך געהאַלטן
פאַרבאָרגן מײן סוד וועגן דעם, אז איך האָב

דא אויסצופירן א געוויסע שליהות, וואָס קיינער
טאָר דערפון ניט וויסן.

יעדן פאַרנאַכט פלעג איך זיך אויפהייבן
אויף דעם בערגל מיטן גאַמען „גורטן“, וואָס
שטייט לעבן בערן, און פון דאָרטן פלעג איך
מיט גרויס גייגעריקייט שטודירן די אלפנקייט,
איבערהויפט דעם באַרג „יונגשרוי“, וועלכע איז
גאַנץ דייטלעך געשטאַנען צווישן אירע צוויי
געכרייע שומרים-בערג: „מענך“ אין „אייגער“.
פון טאָג צו טאָג פלעגט וואַקסן אין סיד
די זיכערקייט, אַז איך וועל אומבאַדינגט זיי
„דאָרטן“, אַז איך וועל אומבאַדינגט זיך אוועק-
זעצן רייטנדיק אויף דעם דרייעקיקן יונגשרוי
שפיץ, ווי כּיפלעג אַמאָל רייסן אויף אינדזער
שינדלדאָך.

ס'איז דאָך אַזוי גאַענט און ס'צייט און
ס'רופט, ווי ס'צייט און ס'רופט אַ געניטן פייצער-
לעשער צו אַ שרפה.

יע, ס'פלעגט טאַקע אויסזען, ווי אַן אַטע
שרפה, ווען די פאַרגייענדיקע זון פלעגט אָנ-
צינדן מיט קאַלטע פלאַמען די אַנטקעגנשטייענע
דיקע פאַרשנייטע אַלפנקעפּ און ס'פלעגט זיך
דוכטן, אַז אַיַם צעשמאַלצענער גאַלד גיסט זיך
פון די בערג אין גרינעס טאַל אַרונטער. אָבער

א נישט געניסע אויג פלעגט זיין זינער, או
דאָס זיינען אויפן האַריוואַנט נישט מער, ווי
וואַלקנס, וועלכע רויטלען זיך אנטקעגן דער
שקיעה.

ס'האָבן געגליט די אַלפן און צוואַמען מיט
זיי — אויך מיין קינדער=טרוים.

נאָך געענטער פלעגן מיר ווערן די אַלפן-
בערג, ווען די זון פלעגט שוין זיין פאַרגאַנגען
און די שפיצן פלעגן זיך געמען לעשן און
לעשן און שטיין בלייבן קאַלט און ווייסע, ווי
אַקאַרשט אויסגעקאַלכטע ווענט. און דענסטמאַל
פלעגן זיי זיך צורוקן צו מיר אויף אַ פאַר
קילאַטעטער געענטער ווי געווען.

האַב איך זיך ערנסט גענומען גרייטן אין
וועג אַרײַן.

ס'האַב זיך געקויפט אַ פאַר הַאַמעטענע
בערגשיך מיט באַנאַלטע פאַרעטיזעס, ווי
דיכאַייזנס.

אַזאַ פאַר שיק מוז האָבן יעדער בערג-
שטיגער, כּדי זיין טראַט זאָל זיך בעסער באַ-
פעסטיקן אין שניי און אייז.

ס'איז אויך נויטיק אַ לאַנגער אַלפנשטאַק
מיט אַ שטאַלענעם שפיץ אויף אַנצוהאַלטן זיך
און אַ העפעלע אויף אויסצוהאַקן זיך טרעפלעך
אין די אַייגלעטשערס, ווען דער וועג איז זייער

מכופעדיק.

אויסער דעם מוז מען נאך האָבן אַ רוקזאָק
אויף די אַקסלען. אין רוקזאָק נעמט מען מיט
גישט נאָר עסנוואַרג מיט וועש, נאָר אויך
אַ פלעשל קאַניאַק צו דערוואַרעמען זיך און
אַ פלעשעלע גליצערין צום באַשכירן דאָס גע-
זיכט, עס זאָל זיך גיט שפּאַלטן די הויט פון
דער צו הייסער בערגנוץ.

אַנדערע טוריסטן, וואָס גייען כּאליאָסטרעס-
ווייז, נעכען נאָך מיט אַ לאַנגע — לאַנגע
שטריק צום אָנבינדן זיך, כּדי ווען עמיצער
בליסט זיך אויס — זאָלן אים די אַנדערע
קענען אונטערקאַפּן.

איך אָבער גיי דאָך אליין און דעריבער
האָב איך אָנשטאַט אַ שטריק מיטגענומען
אַ רויטן שטיק געוואַנט, כּיזאָל האָבן פון וואָס
צו מאַכן אַ פּאַן, ווען כּידערגרייך דעם שפיץ
פון דער „יונגפּרוי“, אין אויך עטלעכע ראַקעטן —
כּיזאָל קענען געבן סיגנאַלן אין פּאַל, ווען איך
קום אָן צום שפיץ ביינאַכט...

דאָס האַרץ האָט מיר שוין גענומען קלאַפּן
פאַר פּרייד און אומרו, ווען איך האָב זיך
פאַרגעשטעלט די גרויסע איבעראַשונג, וועלכע
איך קלייב זיך מאַכן דער וועלט.

די פאַרשטופן פון דער „יונגפּרויז“ — דאָס
מויערקעפל — האָט על „איידלווייס“.

קוקנדיק פון בערן אויף דער „יונגפּרויז“ —
קאַנטו ביינען אַז עס איז אפשר אינגאנצן
ביי א פאַר קילאַמעטער גאנג צו איר. אַזוי
נאַענט זעט זי אויס אָבער אין דער אמתן איז
כיר אויסגעקומען צו פאַרן ביי א פאַר טעה
מיטן צוג, וועלכער האָט זיך געשלאַנגלט דורך
בערג אין אָזערעס, דורך טינעלן און וואסער-
פאלן, ביז איך האָב דערגרייכט דעם ציפּוסנס
פון דער „יונגפּרויז“.

פונם ציפּוסנס האָט מען זיך גאָך געקענט
אויפהויבן צו די העכערע פאַרשטופן פון בארג
דורך אַזא מין קלעטערבאַן, וואָס באוועגט זיך
דורך דראַטענע קאַנאַטן, אָבער איך האָב בא-
שלאָסן פון אָנהייב אָן דורכצומאכן דעם וועג
צי-פּוס, כדי עס זאָל גיט פאלן קיין שום שאַטן
פון זייטיקער הילף אויף ביין גרויסער דער-
גרייכונג.

זאיז געווען מיטאַג-צייט, די זון האָט פון
סאמע מיטן היכל באַנאַסן מיט בלענדנדיקן
ליכט די ארומיקע וויינגערסנער, אָזערעס אין
ווייס-געקאַלכטע היזער.

כיהאב סלינג און גרינג גענומען שטיין
דורך דעם פרייסן וועג, וואָס האָט זיך גע-
שלענגלט ווי אַ ספרונזשיגע צווישן דערפלעך,
גערטנער און וואַסער-פּאַלן, ביו ער האָט זיך,
ווי אַ שמאַלע סטענגע, פאַרלאָרן צווישן די
סאַסעס פונם וואַלד-פּאַס.

ס'האָט זיך געאַכעמט אַזוי פּריש אין
יאַנסעוודיק, עס האָט זיך געוואָלט באַרייסן
יעדן איינציקן, וואָס איך טרעף אויפן וועג
אַבער די אלע, וואָס איך האָב באַגעגנט
אין וועג, האָבן מיט גרויסע טרוט געשפּרייזט
אויף צוריק אין טאַל אַרײַן פאַרמאָסטערטע אין
ברוגע, ווי זיי וואָלטן איבערגעלעבט דאָרטן
אין דער הויך אַ גרויסע אַנטווישונג.

פלעגן איך מיט ביטול דורכלאָזן זיי דעם
וועג, פּילנדיק, אַז קיינער פון זיי האָט נישט
געמאָט דעם מיט צו פאַרטראַכטן אזאָ געוואַגטן
פּלאַן, ווי איך האָב מיר פאַרטראַכט, און
ס'האַרץ האָט געקלאַפּט פאַר פּרייד, וואָס מיט
יעדן טראָט פאַרויס ווער איך אַלץ גענסער אין
גענסער צום געוונטסטן ציל.

— כּוועל זיך אומקערן אין טאַל, ווי
אַ זיגער, און נישט, ווי אַ פּאַזיגטער, — האָב
איך פאַר זיך געטראַכט, דורכלאָזנדיק די

פארשיידענע טוריסטן און ליידיקגייטער.
מיט גרעסערן אימפעט האָב איך גענומען
שטייגן איבערן וועג, וואָס איז געוואָרן אלץ
שמעלער און פאַרדרייטער, ווי ער אליין וואָלט
געטאַפט דעם וועג צווישן די אוראלטע סאַטנעס
און פעלונריסן.

שפעטער אביסל האָב איך זיך צוגעלייגט
אונטער אַ בוים אויסרוען. איך האָב דערפילט,
אַז אונטערן אויער ביי מיר ליגט גאָר ניט
דער שטיינערנער באָדן פון דער „יונגערונג“,
גאָר אַ מויער-קעפל, וואָס האָלט אין איין
הרושען און דערציילן פון אומבאַקאַנטע וועלטן.
דאָס האָבן געוויס גערוישט די אַנצאַליקע
וואַסער-פאלן, וואָס וויינען טשוגענער ווייז געפלוניגן
פון די בערג-שפיצן אין טאָל אַרין, צעשיטנדיק
זיך אין וואַסער-שטויב, אויב נאָר עס פלעגט
זיך זיי שטעלן אין וועג אַ פאַרעקשנטער
פעלו, אָדער אַן אויסגעקערטער בוים-וואַרצל.

דאָס האָט געוויס גערוישט דער בערג-ווינטל,
וואָס איז ווי אַ וועווערקע אַרומגעשפרונגען אי-
בער די ביימער-טרעפּ פונם וואַלד-פאַס אין גע-
שאַטן מיט פאַראַיאָריקע גאָדלען און שישקעס.
דאָס האָבן געוויס גערוישט די אונטער-
ערדישע קיוואַלן, וואָס האָבן זיך דורכגעשלאָגן

א וועג דורך דעם ערטערווייז צעשפאלטענעם
פעלזיקן באָדן, כדי ערגעק-ווי אין סאָל אויס-
צוגיסן זיך אין אַ שטיפערישן טייך, אָדער
אַנפילן אַ בלאָאויגיקע אָזערע.

אויך אזוי האָט גערוישט ביין האַרץ אין
ברוסט-קאַסטן, ווי ס'וואָלט וועלן אַרויסשפּרינגען
פון דרויסן און אויסקלאָפן ביר די טריט פון
ביין ווייטערדיקן גאַנג.

ערשט פאַרנאכט האָט מיך דער וואַלדוועג
אַרויסגעפירט צו אַ צווייטשטאַקיקן האָטעל
„איידלווייס“, וואָס איז געשטאַנען ביים עק
פונם וואַלד-פאַס אויף אַן אָפּגעהעבלעזיעטן פעלו.

דאָ ערשט האָט זיך גאָר אינאָנצן אַנטפלעקט
פאַר מיר דער קופאַל פון דער „וונגפרווי“, וואָס
האַט שוין אויסגעזען גאָר ניט אזוי דרייעקיק,
ווי מיר האָט זיך געזוכט פון בערנער „גורטן“.

איך האָב זיך דערפילט אזוי קליין און
נישטיק אין פאַרגלייך מיט אַט דעם מעכטיקן
ריז, וואָס קוקט דיר גלייך אין פנים אַרײַן מיט
זיין פאַרשנייטער אייביקייט און דערציילט די
געשיכטן פון טויזנטער און טויזנטער דורות,
וועלכע ער האָט שוין איבערגעלעבט און וועט
גאָך איבערלעבן.

און שטייענדיק אזוי פאַרנאכטלעך מיטן פנים

געווענדט צו אָס דער פּאַרשנייטער אייביקייט—
ווערסטו אזוי רואיק און באַרואיקט.

עס שלאַסן איין אין דיר אלע דיינע זאַרג
און קלעמעניש און ספּאַרווילט זיך צונויפגיין
זיך מיט אָס דער יענוועלטיקער אייביקייט אין
ווערן אַ טייל פון אירע טיילן.

א שאַד נאָר, וואָס איך פלעג יעדע וויילע
געשטערט ווערן דורך פאַרשיידענע פאַרשוניגען,
וואָס פלעגן אלע וויילע אופהייבן זיך אַהער
צום האַטעל „איידלווייס“ דורך דעם קלעטערבאַן
מיט ווייב און קינד אויף צו באַגעגענען דאָ
דעם זון-אויפגאַנג און טאַרגן פאַרשטייט זיך,
אַראַפלאָזן זיך צוריק דורך דעמוועלבן קלעטער-
באַן און באַרימען זיך אַ גאַנצן לעבן, אז זיי
זיינען געווען אין די אַלפן, אז זיי האָבן גע-
קלעטערט אויף דער „יונגפרוין“...

איך האָב זיך אומגעדרייט צווישן זיי
אַ פרעמדער, אַן עלנטער, ווייל ס'איז מיר
פרעמד געווען זייער באַנעמען זיך, זייער לשון,
זייער פּיסטע גאָה אין מיין געוואָרן שטאַרק
צופרידן, ווען מ'האַט מיר אָנגעוויזן מיין
נאַכטלעצער, וווּ מ'וועל זיך קענען גוט אויס-
רוען ביז טאַרגן פאַרטאַג, ווען איך וועל זיך
מיט פּרישן מיט לאָזן אין מיין ווייטערדיקן גאַנג.

IV

זון-אויסגאנג. — נעפליים. — דער שוויי-
צערישער טאָל. — אלפנהאַרן

ס'האָב זיך אויפגעכאפט א האלבע טעה
פארטאָג אין באשלאָסן וואָס גיכער אָפּטראָגן
זיך פון דער דאָזיקער טומלדיקער קרעטטמע
וואָס הייסט האָטעל „איידלווייס“.

כיוועל בעסער דעם זינאוויפגאנג באגעניגען
טיף אין די בערג, איינער אליין, אין ס'האָב
זיך, ווי א באפליגלטער אוועקגעלאָס בארג-
ארויף אנטקעגן דער אויפגייענדיקער זון און
אנטקעגן די קופאָלן פון די בערג וועלכע
זיינען נאָך געווען פארטיפט אין ביינאכטקונשלאָף.

דאָ און דאָרט האָט נאָך געפלייצלט
א שטערן. אין מיטן הימל האָט זיך נאָך גע-
בלאסט דאָס לבנהיטעלערל, אָבער ערגעץ-ווי
הינטער די בערג האָט שוין א געהיימע האנט
אָפגעטארט די נאכט-פאָרהאנגען אין געעפנט
לופטשיקלעך פון די הימל-פענסטער.

ס'האָט א בלאָז געשאָן א פרייט-אָנג-ווינטל.
באלד האָבן די קאנטן פון די בערגשפיצן
זיך גענומען אויסשיילן פון זייערע ווינדעלעך
און באזוימען מיט גאָלד זייער נאקעטקייט.

דאָס זיינען די ערשטע זין-שטראַלן געשאַלן
אויפן פראָפּיל פּוּן די בערגשפיצן אין באַגריסט
ווי מיטן ערשטן „גוט-מאַרגן“.

עטלעכע פּוּכקע ווייסע וואַלקנודלעך, וואָס
האַבן אויף ביידערנאַכט צוגעלייגט זיך אויף כאַפּן
אַ דרעמל אויף די נידעריקערע בערגשוין, האַבן
גענומען אויסעטעמען פּוּן זיך די פּאַרקילטע
אַטעמס און אַפּרייכן זיך פּוּן זייערע נאַכטלענערס.
דער גאַנצער טאַל אַרום אין אַרום האָט
זיך אָנגעהויבן באַדעקן מיט אַ געדריכטן געפּל
און באַהאַלטן הינטער זיך וואַלד און אָזערע.
— אַפּילו דער האַטעל „איידלווייס“ איז באַלד
פּאַרשלונגען געוואָרן פּוּן דעם געפּליים.

שפּעטער אַביסל האָט זיך פּוּן הינטער דער
אַלפּנקייט באַוווּן אַ גאַלדענע אויגל פּוּן דער זין,
ווי זי וואַלט מיט אַ פּראָזשעקטאַר אָנגעכאַפּט איר
ווייטערדיקן גאַנג איבער די בערג אין היכל.

די צענדליקער און צענדליקער פּאַרשנייטע
אַלפּן-קעפּ האַבן פּלוצים אָנגעהויבן גליען מיט
אַ דורכגעשטראַלטער אינעווייניקסטער פּרייד
און ס'האַט זיך גענומען דוכטן, אַז דאָס זיינען
נישט מער קיין פּאַרגליווערטע סויטע פעלזן-
מאַסן, נאָר גרויסע באַוועגדעכע שיפּן, וואָס
שווימען מיט פּאַריסענע באַגילדעטע זעגלען

איבער דעם ים פון נעפל און איך — איך
שוים מיט מיט זיי, מיט אָט די אלפנשיפן אלץ
ווייטער און ווייטער פון טאַל און פון נעפל.
עס האָט זיך כיר פאַרדרייט דער קאַפּ פון
פרייד און באַגייסטערונג און באַלד האָט זיך
כיר גענומען דוכטן, אַז ערגעץ-ווי אויף די
בערג-שפיצן האָבן אַ פאַר צענדליק געלע
קלויסטערס פונאַנדערגעוויגט זייערע גלעקער
מיט אַ לויב-געזאַנג צו דער אופגייענדיקער זון.
דאָס האָט ערגעץ-ווי אַ פאַסטעך אין די
בערג אויסגעבלאַזן אויף דעם „אַלפן-האַרן“ זיין
פריכטאַרגן-ליד און אַרונטערגעלאָזט זיין באַגלאַק-
טע טשערעדע שאַף און ציגן אין טאַל אַרײַן.
• שפעטער אַביסל, אַז די זון איז שוין
אַריבערגעשווימען דורך דער אלפנקייט אין
באוויזן זיך אויף דער זייט היכל — האָט זי זיך
אַיינגעזויגט מיט אַלע אירע שמראַלן און פראַ-
זשעקטאַרן אין דעם צעכוואַליעטן נעפל-ים אין
גענומען אויסזופן פון אים ווי נאַר אַ וואַלקננדל,
ווי נאַר אַ פאַרהאַנגל אויף וואַלד און אָזערע.
און אויף מיילן ווייט האָט זיך אַנטגלעקט דער
שוויצערישער טאַל, באַשאַטן דאָ און דאָרט
מיט רויט-באַדעכלטע שטעטלעך און דערפער,
באַלייגט דאָ און דאָרט מיט גרינע טעפּיכער-
פעלדער און ברוינע וויינגערטנער, באַהאַנגען
דאָ און דאָרט מיט שפיגעלעך — אָזערעס, וואָס
האַבן געבליצט אַנטקעגן דער זון, ווי שטיקער
קאַלירטע גלאַז.

מיר האָט זיך גענוכען דוכטן, אז איך בין
 דאָ פאַרומן געוואָרן אויף אַ גרויסן יום-טוב,
 וואָס די נאַטור אליין האָט צוגעגרייט פאַר
 מיר און איך דאַרף דאָ עפעס ווינדער ווייזן.
 כ'האַב זיך גלייך דערמאָנט אויף מיין
 גרויסער שליחות, וואָס איך האָב דאָ אויסצופירן
 און נאָך מיט מער איכפעס גענוכען הייבן זיך
 באַרג אַרויף אַלק העכער און העכער צווישן
 ברוינע פעלזן אין שווימיקע וואסערטאלן איבער
 אומבאַקאַנטע אָפּגרונטן און געפאַרן.
 מיטיקצייט האָט די זון גענומען אויף
 שטאַרק ברענען, אז ס'איז כמעט געוואָרן אומ-
 ביגלעך ווייטער צו שטייגן. ס'האָט זיך מיר
 אויסגעוויזן, אז דער קאַניאַק האָט זיך אייסגע-
 גאַסן אין רוקזאַק אין ברענט מיר די פלייצע.
 דער גליצערין, מיט וועלכן כ'האַב זיך
 באשטימט דעם פנים, האָט נאָך מער געברענט
 מיין הויט און כ'בין געוואָרן צופרידן, ווען
 כ'האַב איבערן קאַפּ דערזען אַ בערג-הייזקע,
 וואָס איז געווען ווי צוגעקלעפט צו אַן אַרויס-
 שטאַרטשנדיקן פעלו. מיט די לעצטע כחות
 האָב איך זיך דערקליבן צו אָט דער הייזקע.
 ווי מע געפינט שטענדיק אַ קאַלטע גלאַז ציגל-
 מילך, אַן אָפרו אין שאַטן און אַ גוטע עצה,
 ווי אזוי ווייטער צו שטייגן.

אין שויס פון דער יונגפרוי. — סאנבער-
נארד-הינט. — בערג-גייסטער.

די דאָזיקע הייזקע שטייט, לאָזט זיך אייס,
אינם שויס פון דער „יונגפרוי“ — אזוי האָט
מיר דער באַלעבאָס אירער, אַ געוועזענער
פירער דורך די אלפן און איצטער אויף דער
עלטער — אַ פאַסטעך פון ציגן און שאָף, דערקלערט.
פון דער דאָזיקער הייזקע הייבט זיך שוין
אַן דער סאַכע שווערער און געפערלעכער
וועג אויף אויבן און זי דינט פאַר אַ מיטל-
פונקט פאַר אַלע טוריסטן, וואָס קלעסערן דורך
דעם דאָזיקן וועג.

ס'פאַסירן דאָ אַזש פאַרשיידענע אומגליקן
מיט די ניס געניטע טוריסטן, און דעריבער
האָט דאָ דער אַלטער שוויצער צוויי געלערנטע
סאנבערנארד-הינט, וועלכע זיינען בכח אויסצו-
שפירן אַן אַראָפגעפאלענעם טוריסט אין די
סאַכע פאַרבאָרגנסטע אָפּגרונטן און געבן אים
די ערשטע גיכע הילף.

מע טוט זיי אָן אויסן האַלדז אַן אַפטייקל,
ווי עס איז פאַראַן יאָד, מאַרלע, בינטן, ווי
אויך אַ פלעשעלע קאַניאַק מיט עטלעכע

סיכאָרעס — דער גענעזיקטער טוריסס זאל זיך
קענען קרעפטיקן, ביז ער וועט באַקומען הילף
דורך בענעסן, אויב גאָר סױועט מעגלעך זיין
פאַר מענטשישע פּיס צו דערקלייבן זיך אַהין.
איך האָב זיך מיט גרויס גייגעריקייט צו-
געקוקט אין צוגעהערט זיך צו דעם אלעם, וואָס
עס קומט דאָ פאַר אַרום אָט דעם דאָזיקן
אויסערגעוויינטלעכן הייל. איך בין אָבער
געווען זיכער, אז מיט מיר וועט קיין זאך נישט
פאַסירן, ווייל אויסער מיין פאַר גוט באַנאָגלטע
שיך און פעסטן אלפן-שטאַק — סאַרמאַג איך
גאָך אַ פאַרעקשנטן ווילן אויסצושירן מיין
שליחות, וואָס איך אליין האָב גענומען אויף
זיך. אין דעריבער האָב איך גאַנץ קאַלטבלוטיק
אויסגעהערט די אַלע מעשיות פון אלטן פּאַסטער
וועגן די פאַרשיידענע אומגליקן, וועלכע האָבן
שוין דאָ פאַסירט און וועגן די עטלעכע
טוריסטן, וועלכע זייגען פאַריקן זומער נישט
געוואָרן אין די בערג און סױויט נאָך ביז
איצטער נישט, וווּ זייער געביין איז אַהינגע-
קומען, כאַטש די הינט זיינע האָבן אויסגע-
שמעקט אַלע פאַרבאַרגנסטע ווינקעלעך.
— און צום שפּיץ פון דער „יונגפּרוי“ איז
עפעס ווייט פון דאַנען? — פּרוביר איך אים
איבערשלאָגן.

— ווער קען דאָס וויסן? — ענטפערט ער
מיר געלאַסן

— קיין מענטשלעכער פּוס האָט זיך נאָך
אויפן שפיץ גיט דערקליבן... און וועט זיך גיט
דערקלייבן! האָט דער אלטער באַלד צוגעגעבן
מיט זיכערקייט.

— פון וואָנען נעכט איר דאָס? — ווער איך
גיינעריק.

— ווייל די בערג-גייסטער וועלן פאַר קיין
פאַל גיט דערלאָזן!

— וואָסערע בערג-גייסטער? — האָב איך אויף
אים אָנגעשטעלט אַ פאַר פאַרווינדערטע אויגן.
— וואָס הייסט וואָסערע? — איז דער
אלטינקער ברוגזלעך אויפגעשפרונגען. — אַט
די גייסטער, וואָס הערשעווען איבער די בערג
און סאָדערן אלע יאָר קרבנות, פונקט ווי די
וואַסער-גייסטער, וואַלד-גייסטער און די אַנדערע,
שרים ווייסן זיי!

— אָבער צום שניי-פאַס איז טוין פון דאָנען
נאָנץ נאָענט? — האָב איך פרובירט איבער-
שלאָגן אים זיינע מעשיות וועגן די בערג-
גייסטער, אין וועלכע איך האָב, פאַרשטייט
זיך, אַ קנאַפע אמונה...

■ ריונזער אין די בערג.

— אַ שעה פינף גאַנג, אויב נאָר סע גייט
דעם ריכטיקן וועג!
— זיינען דען פאַראַן גיטט קיין ריכטיקע

וועגן אויך? — בין איך געוואָרן נייגעריק.
— דערזעלביקער ריכטיקער וועג קאָן ווערן
דער נישט ריכטיקער, אייב נאָר מע פּאַסט
נישט אויף, ווי ס'באַדאַרף צו זיין.

— ???

— גאַנץ פשוט, האָט דער אַלטינקער מיר
גענומען דערקלערן, באַטערקנדיק, אז איך פאַר-
שטיי אים נישט, — די בערג, פאַרשטייט איר
ניך, זיינען זייער פאַרפירערש. ס'איז גענוג
צובעליק זיך איבערצודרייען טיטן יפנים אין אַן
אַנדער ריכטונג און איר ווייסט שוין נישט,
זייהן זיך ווייטער צו געטען. דערזעלביקער
וועג, וואָס האָט אייך געפירט אַרויפצו, קאָן
אייך פאַרפירן אויף צוויק אין טאָל אַרײַן...
— ס'איז א געפערלעכע שפּיל, און אַן
אַ מירער וועט איר זיך ווייט נישט דערקלײבן—
האַט דער אַלטינקער באלד מוסיף געווען.
איך האָב אים אַבער חישר געווען, אז
דאָס וויל ער מיך פּשוון אַנטרעקן, פרי איך
זאָל אים דינגען פאַר אַ מירער און אזוי אַרום
טיילן מיין נצחון אויף צווייען... האָב איך
בעסער באַשלאָסן נישט טיילן זיך מער מיט
דעם אַלטינקן מיט מיינע פּלענער און בעסער
לאָזן זיך אויסבעטן אַ וועלכן נישט איז גע-

לעגער, ביזאל זיך מי סבאדארף צי זיין איינזיג
און אַנקלייבן כחות סאר מיין ווייטערדיקע גאנג
איך בין דאך געווען זיכער, אז וויבארד
כיר איז שוין געלונגען צו דערקלייבן זיך צום
שוים סון דער „יונגערונג“ — וועל איך זיך שוין
אויך דערקלייבן צו איר קאפ, צום טאג
שפיץ, נישט געקוקט אויף די אלע כעסות
וועגן די בערג-גייסטער און אנדערע פאר-
סירעניסן...

VI

ס'באפאלן מיך וואַלקנס. — א דרעם איז
כמארעס. — „איינלויבס“.

ס'האט נאָר וואָס אַנגעהויבן טאָן אין איך
בין שוין געווען אויף די פיס.
א געדיכטער נעפל האָט איינגעזייעלט ס'אָר
אין באַרג און פון ערגעץ ווי האָט געבראַך
אַ קאלטער ווינטל.

דער אַלטער פאַסטער, וואָס האָט שוין גע-
כאַלקן זיינע ציגן, דאָס כיר געראטן, ס'אָר
אַפּוואַרטן, ביז ס'וועט קלאָר זייען די ווייטער-
לאַנג.

דער באַראַטער האָט אַנגעזייען אים
רעגן, אָבער דער פאַסטער האָט געהאט זיינע
אייגענע סימנים און פאַרויסגעזאָגט, אז ס'זען

נאך אויסברעכן א געוויסער אייך...
 מיר האָט זיך אַלץ געדוכט, אז ער וויל מיך
 איינשרעקן, כדי איך זאָל אים מיטנעמען פאַר
 אַ פירער. אָבער איך בין גאַרניט אייסן געווען
 צו טיילן מיטן אַלטן פאסטער דעם כבוד פון
 דערקלייבן זיך צום שפיץ פון דער „וינגפרוי“,
 און דעריבער האָב איך זיך אַוועקגעלאָזט סאַפן
 דעם וועג אין דער הייך אליין, וויענדיק זיכער,
 אז די אויפגייענדיקע זון וועט אייך היינט אַייס-
 זייפן דעם נעפּליים, ווי זי האָט עס געמאַכט
 געכטן.

אָבער היינטיקן טאָג האָב איך געהאַט אַ
 סעוּת.

וואָס העכער איך האָב זיך אויפגעהויבן —
 אַלץ געדיכטער און פייכטער איז געוואָרן דער
 געפּל אַרום מיר אין באלד האָט ער גאָר אינ-
 גאַנצן פאַרשטעלט מיר דעם וועג אויף פאַרויס
 און האָט אויך גאָר אינגאַנצן פאַרשלונגען דעם
 וועג אויף צוריק.

ס'האָט מיר גענומען פאַרדריסן, אליכאַי
 איך האָב טאַקע נישט געפּאָלנט דעם אַלטן
 שווייצער און נישט פאַרבליבן וואַרטן אין
 הייזקע, ביז ס'וואָלט קלאָר געוואָרן די וועטער-
 לאַגע. אָבער איצטער איז שוין פאַרשלאָן אין

כימו בלייבן ווארטן, ביי איך וועל זיך ארויס-
טיילן פון אָס דעס געפיל.

ס'האָט אָנגעהויבן ווערן אלץ פּינס-
טערער אין פּינסטערער אַרום פיר אין כּיהאַב
דערפילט, אַז כּיווער נאָס פון קאָס ביו די פּיס.
ביר האָט זיך שוין גענומען דוכטן, צי גע-
בען נישט טאַקע די בערג-גייסטער נקמה פון
פיר, וואָס איך וואָג צו סאַרבעסטן זיך אויף זייער
קינגרייך. אָבער דער שכל האָט פיר אונטער-
געוואָנט, אַז איך בין געוויס אַרײַנגעפאלן אין
וואַלקנט אין האָב מיט גרויס שרעק אָפּגעזעצט
זיך אויף דעמועליקן פעלו, ווי איך בין גע-
שטאַנען.

כּיהאַב אין דער פּינסטער אויסגעפיר-
גען ביין שלאָש קאַניאַק, וואָס אין רוקזאַק, אין
עטלעכע באָל אַ זופּ געטאַן פון פלעשל, דרי
צו פאַרטרײַבן די אינעווייניקסטע קעלט אין
דעם אַרומיקן עלנט מיינעם, אין זיך שטייף
איינגענורעט אין אייגענעם ביסל וואַרעמקייט.

ס'האָט זיך פיר באַלד גענומען דוכטן, אַז
עפעס אַ געהייבע קראַפט ציט מיך אויף אונטן,
אַז איך גלייטש זיך אַרונטער פונם גאַסן
פעלו גלייך אין טאַל אַרײַן, גלייך אין דער
בלויער אָוערע אַרײַן, וואָס איך האָב געכטן

הינטער זיך געלאָזן. און כ'האָב זיך שוין גענו-
בען זעגענען מיט זיך אַלרן...
לאָט זיך אָבער אויך, אז דאָס האָט דער
קאַניאָק פֿון אינעווייניק און די שוואַרצע כבא-
רע פֿון דרויסן ביך גאַנץ גוט פאַרשלאָסערט
אויף דעם סעלן, ווי איך האָב ביך אָפּגעזעצט,
און כ'האָב זיך אויסגעכאַפּט, ווען די מיטאַג-
זין האָט גענוכען קלאַפּן מיר אין קאָפּ אַרײַן
אין כ'בין געקובען צו זיך.
דער גאַנצער טאָל איז נאָך געווען בא-
דעקט מיט אַ געדײַכטן שוואַרצן געפּל, אָבער
דער וועג אויף אויבן האָט זיך אויסגעלייטערט
און כ'האָב געקאַנט מיט פּרישן מיט שטייגן
ווייטער אין דער הויך אַרײַן.
כ'האָב גענוכען מיט פּרישע כוחות שטייגן
דורך די סעלן, ווי כ'וואָלט וועלן וואָס גיכער
אַנטלויפֿן פֿון דער שוואַרצער געפּאר.
אַ לאַנגע צײַט האָט אַ ווייטער וואָלקנדל גאָך
אַרומגעהילט מײַן גאַנצן קערפּער, ווי כ'וואָלט
אײַם פאַרשלאָסעט פֿון אונטן, אָבער דאָס האָט
די מיטאַג-זון געוויס אויסגעדעכפּט פֿון מיר
די נעץ פֿון מײַנע קליידער און פֿון מײַן קער-
פּער, וועלכע האָט זיך אײַנגעזאַפּט אין מיר
אויף דורך און דורך.

איך האָב געײסט, אז אין א פאָר דעה
ארום דארף מיך דער וועג ארויספירן צו
א צווייטער בארגהייזוקע, וואָס שטייט שוין
אויפן גרענעץ מיט שניי-פאָס — צום לעצטן
פונקט, ווי דער בידער וואנדערער באקומט
א נאכטלעגער אין אן עצה, ווי אזוי בעסער
צו לאָזן זיך דורך די גלעטשערן אלץ העכער
און העכער.

דער וועג איז געײאָרן אלץ שווערער אין
געפערלעכער, א גרויסער טייל בערג-שפיץ
איז נאָך געײען פארהילט אין געפל אין אײ-
ניקע פון זיי האָבן געטראָגן אויפן קאָפּ שעפּ-
סענע קיטלעס אָדער וואַלענע שאלן, כאָטש
די זון האָט גאנץ שטארק געוואַרעמט.

ביהאַב זיך דערמאָנט אָן די ווערטלעך
מיט אלטן שווייצער, אז ״ווען די ״יונגפרױ״
האַט א קראַנן — דארף מען נישט צו פיל
״יאָגן״ אין ״ווען די ״יונגפרױ״ האָט אַ הוט — וועט
דאָס וועטער זײן גוט״.

אַבער די ״יונגפרױ״ האָט געהאַט ביידע זאַכן...
דערפאַר אָבער פלעג איך אונטער די פיס
באַמערקן פון צײט צו צײט אַזעלכע בלוטען,
וואָס זיך האָב נאָך קיינסאַל אין אונדזערע
קאנטן נישט געווען.

דאָס זיינען געווען ווייסע האַרטע בלומען,
ווי הונדערט מאָל פאָרגרעסערטע שניי-שטערן
און זיי האָבן זיך גענעסטיקט צווישן די פעלונג-
שפּאַלטן.

אין בעדעקערס (* וועג-ווייזער יוערן זיי
באצייכנט מיטן נאָמען „איידלווייס“ און כּהאַב
זיך דערמאָנט אָן דעם האַטעל צופּוסנס דער יונג-
כרוי, פון וועלכן כּיבין שוין אזוי הויך אייזיק.
געוויינטלעכע טוריסטן רייסן אָן פּולע קע-
שענעס „איידלווייס“, כדי זיי זאָלן זיך קאָנען
נאָכדעם באַריכען אין טאַל, און זיי זיינען גע-
ווען גאָר הויך אין די בערג אָבער איך האָב
געזשאַלעוועט אַרויסצורייסן די דאָזיקע בלומען,
וואָס האָבן זיך מיט אַלע זייערע כּיחות גע-
האַלטן אָן דעם פעלזיקן באָדן.

און וואָס זיינען ביכלאַל ווערט די דאָזיקע
האַרטע פעלזיקע בלומען אין פאַרגלייך מיט
ביין רויטער פּאָן, וואָס וועט סאָרגן-איבערבאָרגן
כלאַטערן איבער אַלע הויכן און ווייסן און
דערצוילן דער גאַנצער וועלט פון מיין אוי-
סערגעוויינלעכער גבורה און געוואַגטקייט.

(* & סחבר פון וועג-ווייזערס

.VII

דער נייגעריקער סאנבערנאָד. — אַ גע-
וויטער אונטער די פיס.

פארנאכט ערשט איז מיר געלונגען צו דער-
קלייבן זיך צו דער בארג הייזקע, וואָס שטייט
טויף צוויי קילאָמעטער די הויך איבערן ים-
פלאך אין וואָס געפינט זיך אויף דער גרענעץ
צווישן דעם פעלדן-פּאַס און שניי-פּאַס.

אַ געלער סאנבערנאָד-הוינט, די גרויס ווי
אַ קאלב, איז מיר אַרויס אַנטקעגן און גענומען זיך
באשמעקן פון אדע זייטן, ווי ער וואָלט זיך
שטאַרק געײַנדערט, ווי אַזוי איך קום אַהער.
נישט קיין קלענערע פאַרװײַנדערונג האָט
אויך אַרויסגעװיזן דער באַלעבאַס פון הייזקע
און כײַהאַב ווי בייך געמוזט דערצײלן די גאַנ-
צע געשיכטע, ווי אַזוי כײַהאַב זיך דערקליבן
צו זײ.

— איר שטעלט צופיל אויף זיך! — האָט מיר
דער אַלטער שווייצער, זייער ענלעך צו יענעם
פאַסטעך, וואָס איך האָב געזען אין דער ער-
סטער הייזקע, אַ זאָג געטאַן.

— אין אַזעלכע ערסער און ביי אַזעלכע
וועטערן סאָר מען זיך אַליין נישט לאָזן. איר

האָט גליק, יונגערמאן, איר האָט גלויבן — האָט
ער שפעטער אנוסל בוסוף געווען.
— ווען ביר איז טיין געלינגען צו דער-
קלייבן זיך אים אהער, וועט ביר שוין געניס
געלינגען צו דערגרייכן דעם שפיץ איך? — האָב
איך ווי צו זיך אליין פאר פרייד א זאָגטאָן.
— צי וועלכן שפיץ? — האָט דער אלטער
איבערגעפרעגט.
— צום שפיץ פון דער „יונגפריינד“ — האָב
איך זיגערט אָפגעענטפערט.
— איר זייט, קאָנטיק, נישט קיין היגער! —
האָט ביך דער אלטער מיט ביטל אָנגעקוקט.
— אָבער אן עקשן! — האָב איך אים ציגעי-
וואָרפן, אַרויסגייענדיק אין פאַרשטיבל זיך
אַרומוואַסן.
כ׳האָב נאָך אָבער נישט באַזיין אָנצושאָן
זיך — ערשט איך האָב פלוצים דערהערט א קנאל,
ווי טוואַלט איינציטיק פון צען האַרמאטן
אויסגעשאָסן.
כ׳בין אַרײַנגעפלוּיגן אין הייזקע פרעגן,
וואָס האָט פאָכירט אַזױנס?
— ס׳הייבט זיך שוין אָן — האָט דער אלטער
קאלטבלוטיק אָפגעענטפערט
— וואָס הייבט זיך שוין אָן? — בין איך גע-

וואָרן אומרויק.

— דאָס געווייטער הייבט זיך אָן! — האָט
שוין דער אלטער ביזלעך אָפגעקנעפטערט אין
נאָך איידער כ'האָב גענומען באַגרייפן, יוּאָס
אזוינס עס קומט דאָ פאַר. האָב איך שוין דער-
הערט אַ צווייטן אייסברוך פון אַ דונער און
כיבין אַרויסגעפלוין פון הייזל אויסן הויף, ווי
כיוואָלט זיך וועלן ראַטעווען פון אַן אומגע-
ריכטער געפאַר. און דאָרטן ערשט איז מיר
קלאָר געוואָרן דאָס גאנצע שפּיל...

יע, ס'האָט אויסגעזען נישט מער, ווי אַ
שפּיל, וואָרום דער הימל איבערן קאָפּ איז
געווען ריין און לויטער. די זון האָט געהאלטן
אין אַרונטערלאָזן זיך צו מערב-זייט און גע-
וואָרפן אירע שטראַלן גלייך אין די אויגן
אריין. און אונטן—טיף אונטן—איז דער גאנצער
טאָל באלאָגערט פון שוואַרצע כמארעס און
שפּילט זיך אין געווייטער.

יע, ס'איז נישט מער, ווי אַ שפּיל, וואָרום
וואָס קאָן דען זיין שענער און פריילעכער, ווי
איבערלעבן אַ געווייטער אונטער די פּיס?

דאָ אין דאָרט מערקסטו שלענגלט זיך
דורך אַ בליק, ווי עמיצנס אַ געהיימע האַנט
וואָלט פאַרוואָרפן אַ גאָלדענע ווענטקע אין

שווארצן ים אריין. און גלייך נאכדעם קראכט
אויס א דונער, וועלכן די פעלונשפיצן כאפן
אונטער און הייבן אים אָן איבערווארפן פון
שפיץ צו שפיץ, ווי א פילקע צו אויסגע-
שטרעקטע הענט.

אין יעטוידער דונער-קנאל הילכט אָפּ אין
די בערג אזוי לאנג, בוי עס קומט פון טאָל
כשווענערזויז צופליען א צווייטער... א דריטער...
אין סיהאַט נאָך נישט באַזיזן אַפצוקלינגען
דאָס עכאָ פון די ערשטע, ווי ס'קומען שוין גייע
און גייע אויסברוכן... אין אַט אזוי האָבן אין
בסך פון א האַלבער טעה די גרייז גרווע
אַלפנקעפ זיך געשפילט אין פּיטבאָל אין איי-
בערגעשריען איינע די אנדערע.

אין איבער דעם אַלעם שטראַלט די פאַר-
נאכטיקע זון, וואָס לאָזט זיך אַרונטער, ווי
א קרוין אויסן קאָפּ פון דעם זיגער... אין דער
זיגער—בין איך, וואָס שטייט צווישן הימל אין
ערד פול התפעלות אין גלויבן...

VIII.

ווידער בערג-גייסטער.—ווינטער אין

תמוז.—צוויי פערענעס.

— איר זעט עס געוויס צום ערשטן מאָל
זיין אייער לעבן?—האַט מיך דער אַלטער אַ פרעג

געטאָן. און כּיבין אַרײַן צוריק אין הייזקע.
— צום ערשטן מאל!— האָב איך כמעט ווי
אויסגעשריען פאַר פּרייד.

— היינטיקס מאל איז דאָס דורכגעגאַנגען
אַ סך רויקער, ווי אַלע מאל, ווייל ס'איז פאַר-
געקומען פאַרגאַכט... האָט זיך דער אַלסער,
ווי פאַרענטפערט פאַר כיר, פונקט ווי ער
אַליין וואָלט עס צוגעגרייט פאַר כיר די דאָ-
זיקע שפּיל.

— דאָס רוב פאַסירט עס ביינאַכט אין
דענסטמאל איז אַ סך סוכנער און געשערלע-
כער, איבערהויפט גאָך אין אַזעלכע נעכט ווי
די איצטיקע... האָט דער אַלסער שפעטער
אַביסל צוגעגעבן.

— וואָס הייסט, ווי די איצטיקע?— בין איך
געוואָרן גייגעריק.

— ווייל איצטער איז די לבנה אין איר
פולן גאַנג און אין אַזעלכע נעכט ווערן די
בערגגייסטער זייער אומרויק... ווען אין טאַל
ברעכט אויס אַ געוויסער, הייבן זיי דענסטמאל
אַן צו קייקלען לאַוויגעס און כיר לעבן אין
איינ טויטשרעק.

— צו דער לבנה קאָן איך שוין פון דאַנען
מיטן האַנט דערלאַנגען... — פרוביר איך כאַכן

שווארצן ים אריין. און גלייך נאכדעם קראכט
אויס א דונער, וועלכן די פעלונשפיצן כאפן
אונטער און הייבן אים אָן איבערוואַרפן פון
שפיץ צו שפיץ. ווי א פילקע צו אויסגע-
טערעקטע הענט.

און יעטוידער דונער-קנאל הילכט אָם אין
די בערג אזוי לאנג, ביז עס קומט פון סאָל
סונגענערווייז צופליען א צווייטער... א דריטער...
אין ס'האָט נאָך נישט באַזיזן אַפצוקלינגען
דאָס עכאָ פון די ערשטע, ווי ס'קומען שוין נייע
און נייע אויסברוכן... און אָס אזוי האָבן אין
בייך פון א האַלבער שעה די גרינו גרויע
אַלפנקעס זיך געשפילט אין פוטבאָל און אי-
בערגעשריען איינע די אנדערע.

אין איבער דעם אַלעם שטראַלט די פאַר-
נאכטיקע זון, וואָס לאָזט זיך אַרונטער, ווי
א קרוין אויסן קאָס פון דעם זיגער... אין דער
זיגער—בין איך, וואָס שטייט צווישן הימל אין
ערד פול התפעלות און גלויבן...

VIII.

וידער בערג-גייסטער.—ווינטער אין

תמוז.—צוויי פערענעס.

— איר זעט עס געוויס צום ערשטן מאל
זיין אייער לעבן?—האָט מיך דער אַלטער אַ פּרעג

געטאָן, און כּיבין אַרײַן צוריק אין הייזקע.
— צום ערשטן מאל:—האָב איך כּמעט ווי

אויסגעשריען פאַר פּרייד.

— היינטיקס מאל איז דאָס דורכגעגאַנגען
א סך רויקער, ווי אלע מאל, ווייל ס'איז פאַר-
געקומען פאַרנאַכט...—האָט זיך דער אלטער,
ווי פאַרענטסערט פאַר מיר, פּונקט ווי ער
אַליין וואָלט עס צוגעגרייט פאַר מיר די דאָ-
ייקע שפּיל.

— דאָס רוב פאַסירט עס ביינאַכט אין
דענסטמאל איז אַ סך סומנער און געשערלע-
כער, איבערהויפּט נאָך אין אַזעלכע נעכט ווי
די איצטיקע... האָט דער אלטער שפּעטער
אביסל צוגעגעבן.

— וואָס הייסט, ווי די איצטיקע?—בין איך
געוואָרן נייגעריק.

— ווייל איצטער איז די לבנה אין איר
פולן גאַנג און אין אַזעלכע נעכט ווערן די
בערגנייסטער זייער אומרויק... ווען אין טאָל
ברעכט אויס אַ געוויטער, הייבן זיי דענסטמאל
אַן צו קייקלען לאַווינעס און מיר לעבן אין
איין טויטשרעק.

— צו דער לבנה קאָן איך שוין פון דאַנען
מיטן האַנט דערלאַנגען...— פּרוביר איך מאַכן

א וויץ, זעענדיק, ווי דער אלטער איז שטארק
אופגעלייגט א פלוידער צו טאן.

— ווען „זיי“ דארפן—דערלאנגען זיי שוין
צו איר אויך.... האט דער אלטער סודוספול א
זאג געטאן.

— ווער זיינען דאס די „זיי“?

— אט די בערג-גייסטער!

— וועלכע בערג-גייסטער? — מאך איך זיך
תמעוואטע.

— אט די בערג-גייסטער, וואס געמטיקן
זיך אין אלע בערג-שפאלטן און לוייערן אף
יעטווידן וואנדערער, וואס וואגט אריינצורייסן
זיך אין זייער קיניגרייך.

און דער אלטשינקער האט געשכאק און
באטעמט גענומען דערציילן פארשיידענע שרעק-
לעכע געשיכטן וועגן אט די בערג-גייסטער, וואס
געוועלטיקן איבער די אלפן.

דאס זיינען די בערג-גייסטער, וואס קייקלען
לאווינעס אין די לבנה-געכט; דאס זיינען די
בערג-גייסטער, וואס פארנארן נישט געניטע
סוריסטן אין די אפגרוגטן; דאס זיינען די בערג-
גייסטער, וואס רופן ארויס זאווערוכעס אינמיטן
זומער און לאזן ארויס סוף די אייזגעטשערס
נואסערפאלן אין טאל אריין — און אלץ דער-

פאר, וואס די מענטשן שערן זייער די און
וויילן אלץ אריינרויסן זיך אין זייער קעניגרייך...
אין דאָ האָט דער אלטטינקער גענומען אים
בערדערצוילן די אלע מעשיה, זייענע כוואָב
שוין געבטן אויסגעהערט אין דער ערסטער
בארג-הייזקע, אין ער וואָלט זיכער גאָר אין
נאָך אויסגעדערצוילט, ס'דיס זיינסן וואָס זייער
כ'שלאַג אים נישט איבער, און ס'וואָרט גיט
געזען, ווען ער הייצט און אביסל דעם אים
וועלע, ווייל ס'איז קאלט געוואָרן.
— ס'איז שטענדיק אזוי— האָט ער זיך באַ
רויקט, בייטאָג איז נישט צו דערטראַגן פון
היץ אין בייטאָסט— פון קעלט, זיך האָבן זייער
שוין צוגעזינט דערצי, אָבער איערשט זייער אים
פון אביסל ליידן...
— איז גאָר נישטאָ קיין מיטל זייער זייער
זיך פון דער ווינטערדיקער קעלט און ביסן
תמוז
— פארוואָס נישטו ס'איז דאָ, האָט ער זיך
אָפגעשטעלט,— כירן און געבן צוויי בערענעס
צום איבערדעקן זיך.
אין האָב אים אָפגעדאנקט פאר דעם דאָזיקן
איינפאל אין בין טאקע איעק באַלד ס'וואָרט
זייענדיק זיכער, אז ס'אָרען איז דער צייט זייער

איך שוין געוויס זיין גאנץ גאָענט צו מיין
ציל, גישט געקוקט אָף די אלע בערג-גייסטער
און פוסטע חלומות פון די זקנים.

.IX

דאָס פינפער לעמפל. — פיבער. — אשווע-
רער חלום. — א שפרונג אויף דער לבנה.

די אלטע שוויצערקע, וואָס האָט מיר
אַנגעוווּן מיין צימער צום שלאָפן, איז געווען
פונקט אזוי דיק ווי הויך, און דערצו גאָך
איז אונטערן האַלדז ביי איר אַראָפּגעהאַנגען
אַ צענפונטיקע וואַליע.

דאָס צימערל אליין איז געווען שמאַל
און נידעריק. א העלפט פון אים האָט פאַרנו-
מען די הילצערנע בעט מיט די צוויי פערענעס
כמעט ביז דער סטעליע. אנטקעגן איז געשטאַ-
נען אַ שמאַלער שפיגל-אַלמער און הארט ביי
דער בעט. אַ נאַכט-טישל, אָף וועלכן ס'האָט
זיך גערויכערט אַ פינפער לעמפל.

די פירעקיקע זקנה האָט מיר שטרענג
אַנגעוואָגט, כּוואַל אומבאַדינגט ניט פאַרגעסן
אויסלעשן דאָס לעמפל, עס זאָל, הלילה, קיין
סיבה ניט טרעפן.

— גוט, גוט! — האָב איך זי באַרויקט און

בין געוואָרן שטאַרק צופּרידן. וואָס זי האָט זיך
 סוף פל סוף אַרויסגערוקט פון צימער, ווייל
 זי האָט אָף מיר מיט איר אויסערגעוויינטלעכן
 אויסזען אָנגעוואָרפן אַ גרעסערע שרעק, איידער
 דער אַלטער מיט זיינע בערג-גייסטער.
 אָבער דאָס לעמפל האָב איך טאַקע איר
 אָף צו להכעיס ניט אויסגעלאָסן.
 מעגלעך, און ס'האָט מיר ניט געקלעקט קיין
 מוט צו בלייבן איינער אליין אין דער פינסטער,
 אָדער אפשר בין איך טאַקע פּייל געווען
 אַרויסצושלעפן די האַנט פון אינטער די צוויי
 שווערע פּערענעס, אונטער וועלכע איך האָב
 דאָך ניט אייטנעהערט צו פיבערן פאַר קעלט.
 איך האָב אַ לאַנגע צייט ניט געקענט איינ-
 שלאָסן, ווייל ס'איז מיר אפשר געווען צו גי-
 דעריק דער צוקאַפּנס. די פּירקאַנטיקע שוויי-
 צערקע האָט מיר טאַקע געגעבן צוויי פּערענעס.
 זי האָט אָבער פאַרגעסן צו געבן כאָטש איין
 קישן צוקאַפּנס און כ'האָב געמווט אונטער-לייגן
 מיין רוקזאַק, כאָטש דאָס פלעשל קאַניאַק האָט
 אַ ביסל געמוליעט דעם נאַקן.
 האָב איך גענומען ערנסט באַטראַכטן מיין
 מאָרגנדיקן טאָג. מאָרגן וועל איך דאָך שוין
 מוון שטייגן אין אַ מדבר פון שניי און אייז.

גלעטסערס... און שטילע ספקות האָבן גענומען
גריבלען ביין האַרץ.

— וועט מיר טאָקע געלינגען אויסצופירן
מיין פּלאַן איינעם אליין?

— און וואָס קוקן זיי אף כיר מיט חוּק,
ווען כ'הייב אָן ריידן וועגן דעם שפיץ פון
דער „רונגפרוי“?

— און קען טאָקע געמאָלט זיין, עס זאָלן
זיין בערגגייסטער, וואָס פאַרנארן טוריסטן?

— און וואָס איז דאָס פאַר אַ מין באַסע-
פעניש אָט די סירעקיקע שווייצערקע מיט אַזאַ
שווערער וואַליע אויסן האַלדז?

און נאָך און נאָך אַזעלכע אומגעלומפערטע
פראַגן אין ספקות האָבן גענומען נאָגן אין
האַרצן. כ'האַב זיך אַלץ ניט געקענט דער-
וואַרעמען, ס'האַט מיר געקלאַפט אַ צאָן אָן אַ
צאָן. האָב איך זיך פאַרנורעס ביז איבערן קאַפּ
אונטער די פערענעס און זיך אַזוי צוזאַמען-
געקנוילט, אַז איך האָב דערפילט מיינע קני
אונטער דער כאַרדע
.
... אָבער גיין!

איך שטייג ביז די קני אין שניי! די וון

בלענדט מיר די אויגן. די ווייסקייט פון די
אלפנקעפּ-נאָך מער!
דאָס ציל איז אזוי נאָענט! אָס בין איך
אַפן שפיץ פֿון דער „וונגערױ“!
אָס ווערט פאַרחירקלעכט מיין טרוים!
מיין האַנט זוכט שוין אין רוקזאָק דעם
רויסן שטיק געוואַנט אייפּצושטעלן די פּאָן!
כײַהאַק אויס מיט מיין העקעלע אַ גריבל
אין שניי און שטיקלעך אייז שפּריצן מיר אין
פנים אַרײַן.

סײַהייבט מיך אָן צו גליווערן. דער קאָס
שווינדלט און פּלוצים ווערט שטאַק פינטסטער,
ווי עמיצנס אַ געהיימע האַנט וואָלט פאַרצויגן
פּלוצים אַ שוואַרצן פּאַ-האַנג פון באַרגשפיץ
צום באַרגשפיץ!

זײַגען געוויס די בערג-גייסטער, וואָס
ווילן מיך אומברענגען. איך הייב אָן זוכן שיץ
פון חושך און עלנד. און ווער ווייס, ווי אזוי
איך וואָלט זיך געראַטעוועט, ווען סײַבאַווייזט
זיך נישט פּלוצים פון יענער זייט באַרג
אַ משונה-גרויסע קיילעכדיקע לבנה, ווי אַ
קופּערנער קעסל מיטן דעק אויסגעדרײַט צו
מיר און ער שוועבט און ער פליט, אָס דער
קופּערנער קעסל, אַלץ נעענטער און נעענטער

צו מיר. ווי ער וואָלט מיר וועלן קומען וואָס
 גיכער צו הילף. און אָס איז ער שוין גאַנץ
 האַרט ביים שפיץ פון דער „יונגסרוי“. און אָס
 איז ער שוין גאַנץ גאַענט ביי מיר אונטער
 די פיס. נאָר איין שפרונג און איך ראַטעווע
 זיך פון חושך און עלנד. און עפעס אַ געהימע
 קראַפט האָט מיר געגעבן אַ שטיף אונטער
 צו אָס דעם ליכטיקן קרייז, — האָב איך פאַר-
 לאָרן דעם באָרן אונטער זיך... איך שוועב...
 איך סלי...

X

אויף דער לבנה. — שטאַטן רוקזאָק —
 פליגלען. — די צעבראַכענע פלאַש
 וויין. — לבנה-מלכה. — בלוטסטראָפּן. —
 דער קוימען.

לכתחילה האָב איך זיך שטאַרק געהידושט,
 וואָס איך בין אזוי גרינג אויף די פיס און נישט
 נאָר, וואָס איך פיל נישט די שווערקייט פון
 מיין רוקזאָק אויף די אַקסלען, נאָר פאַרקערט —
 ער האָט זיך פאַרוואַנדלט אין צוויי פליגלען
 און גיט מיר די מיגלעכקייט צו שפּרינגען
 און שוועבן איבער דעם באַרגיק-צעקאַרבטן
 באָרן פון דער לבנה.

באלר אָבער האָב איך זיך דערמאָנט וועגן
דעם געזעץ פון צוציונגס-קראַפט, וואָס יעדער
היכל קערפער סאַרמאָנט. און אזוי ווי די לבנה
איז אַ סך קלענער פון דער ערד — איז
במילא די צוציונגס-קראַפט אירע אַ סך
אַ קלענערע.

כ׳האָב זיך באַנוצט מיט דער דאָזיקער גע-
לעגנהייט און גענומען שפּרינגען און איבער-
שפּרינגען דורך אָפּגרונטן, קראַכערס, משונה'דיקע
פעלזן-שפיצן און בערג. אָבער איך האָב
ערגעץ נישט באַמערקט קיין סימן פון גראַז
און וואַסער.

דער גאַנצער לבנה-באָדן האָט אויסגעזען,
ווי די אַלפן-קייט, אָבער אַן שניי און אייז-
גלעטטערס. האָט זיך מיר פאַרגלוסט אָפּזעצן
זיך אָף איינעם אַ פעלז, וואָס האָט אַרויסגע-
שטאַרצט אין דער הויך איבער אַלע אַנדערע, אין
כ׳האָב געוואָלט פון אים באַטראַכטן דעם גאַנצן
ישוב.

דער פעלז האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט
געווען פון קאָראַלן און ער האָט זיך געקאָלירט
אַנטקעגן דער זון, ווי די סעדערן פון אַ פּאַווע.
אָבער אָפּזענדיק זיך אויפן פעלז, האָב איך
געמוזט אַפנים צעברעכן מיין פּלאַש וויין, ווייל

איך האָב דערפילט, ווי סינעצט מיך שטאַרק
אין דער פלייצע. האָב איך פאָוואָליע אַרויס-
גענומען די שערבלעך פון רוקזאַק און זיי
אַרויסגעוואָרפן אין אָפּגרונט אַרײַן, איבער
וועלכן כ׳בין געווען.

ס׳האַט מיך שטאַרק געװונדערט, וואָס
איך האָב נישט דערהערט קיין שום קלאַנג,
ווען די שטיקער גלאַז האָבן זיך געקייקלט
איבער די פעלזן-ווענט.

האַב איך אָנגעהויבן קלאַפן מיט מינע
באַנאָגלטע שיך איבערן פעלז, וווּ איך זיך, אָבער
ווידעראַמאָל קיין שום קלאַנג און אָפּקלאַנג.

האַב איך שוין אָנגעהויבן אַרויסצוגעבן קולות
פון זיך אַליין, שרייען גלאַס אַזוי אין דער וועלט,
אַרײַן, און האָב קיין שום קול נישט דערהערט,
ווי כװאַלט געווען טויב-שטים.

האַב איך פאַרשטאַנען, אַז ס׳איז דאָ
אַ טויט לעבן, אַז מ׳הערט דאָ די וועלט
נישט און ס׳וואָלט זייער גוט געווען, ווען
ס׳לויפן שוין פאַרביי די פיר און צוואַנציק
״סעה, ווען די לבנה באַגענגט זיך ווידער מיט
דער ״יונגפּרוי״, און איך כאַפּ זיך אַראָפּ צוריק
צו דער ערד, צו מענטשן און צום לעבן.
מיין זייגערל איז שטיין געבליבן און כ׳האַב

לחליטן נישט געײכט, ווי שטעט עס איז
 איצטער אויף דער ערד. האָב איך פאריסן
 דעם קאַפּ אין הימל אַרײַן, ווי כװאַלט וועלן
 דערטאפן די צײַט. אָבער פּלוצים דערנע איך
 איבער כײַן קאַפּ א ווייניקן וואָלקנדל, וואָס
 ווערט אַלץ געדיכטער און שטײפער, געדיכטער
 און שטײפער אין ס׳הויבט אָן באקומען דעם אויס-
 זען סײַן א בענטשעלעכן געשטאלט, ווײער ענלעך
 צו דער אַלטער שײנעצערקע אין דער בארג-
 הײזקע, אָבער אָו הענט און אָן סײַס.
 אין נאָך אײדער איך האָב גענומען פאַרטיפּן
 זיך אין אַט דעם אומגעלובפערטן געשטאלט—
 ערשט ס׳איז געײאַרן פּלוצים שטאַק פינגער אין
 כ׳האַב פאַרשטאַנען, אז אָף דער לבנה פעלט
 נאָר אין גאַנצן דער איבערגאַנג צווישן סאַג
 אין נאַכט, די דעמערונג, ווי כײַר האָבן עס
 אָף דער ערד, און דעריבער כײַן זײַן זיצן
 בלײבן אָף דעם דאָזיקן סכּנות־דיקן פעלו, ביז
 סײַזעס ווידעראַמאַל פּלוצים ליכטיק ווערן...
 איך האָב פּרובירט צינדן שוועבעלעך,
 אָבער ווי האָבן פאַר קײַן פאַל נישט געוואָלט
 ברענען, נאָר די נאָזלעכער מײנע האָבן דער-
 שפּירט א באַדנעם ריח — ס׳איז אָבער נישט
 געווען קײַן שוועבל-ריח, נאָר א ריח פון שטאַרקן

וויין, וואָס האָט זיך גענומען, קאָנטיק, אייסדאָמפּן
ס'זען מיינע קליידער צוליב דער שטארקער קעלט,
וואָס האָט גענומען גלייכערן מיינע גלידער.
איך האָב דערפילט, אז ס'קומט אָן מיינ
כיף.

ערשט איך דערהער פלוצים אַ שטיק, ווי
עמיצער וואָלט אריינגערעדט אין אַ פּאָסטער
פאָס אַריין און די דאָזיקע שטיק האָט צו מיר
אזוי געזאָגט:

— אַ דאָנק דעם, וואָס ארום דיר האָט זיך
געשאַפּן אַן ערדישע-אַטמאָספּער און ביסט פאַר-
הילט אין אַן ערדישן וואָלקנדל -- קאָנסטו פאַר-
געבען די שטיק פון אונדז, לבנה-גייסטער,
ס'האָט אונדז געשיקט צו דיר די לבנה-מלכה
אַליין נאָך זי טראָפּן בלוט און, ווען זי באַ-
קומט אָט דעם דאָזיקן בענטשלעכן בלוטס-
טראָפּן — וועט די לבנה שוין נישט זיין בער
אזא בלאַסע און אזא קאלטע...

כ'האָב נאָך נישט באַוווּן צו באַנעמען די-
דאָזיקע ווערטער, ערשט איך האָב דערפילט,
ווי עמיצער טראָגט מיך אַלץ טיפּער און
טיפּער אין אַפּגרונג אַריין און עפעס אַ וואָ-
רעמע פּליסיקייט רינגט מיר אין מויל אַריין.
אַבער צום גליק האָט דער דאָזיקער אַפּגרונג

אָנגעהויבן צו ווערן אַלץ שמעלער אין שמעלער
און באַקומען דעם אויסזען פון אַ ציגלנעם
קוימען, זייען טאַקע כּיבין אַרײַנגעפאַלן—אין
געקומען צו זיך.

XI

איך גיב צו זיך. — שוואַרץ אָף ווייט. —
בלוט פון נאַז. — באַרג פיבער.

מיט גרויס טאַסערניש האָב איך אויפגערויסן
פון זיך, דיכט זיך פיר, אין דעם יעלביקן
שכאַלן נידערן ציבער, ווי ס'האָט זיך געכטן
אוינגעלייגט שטאַסן אָבער ווי אַלץ וואָס זיך
דאָ געענדערט איבער אַ נאַכט.

ס'האָט אָף צו דער אמתן גענומען צווייפלען,
צו געפין איך זיך טאַקע אָף דעכזעלביקן אָרט.
ווי איך האָב זיך געכטן אָפּגעשטעלט.

אַלץ אַרום איז אוי שוואַרץ אין פאַרוי-
כערט, ווי אין אַ קיימען אין אָף ביזן נאַכט-
העמד הויטלען זיך עסלעכע בלוט-פלעקן, ווי
די לבנה-מלכה וואָלט טאַקע אָף צו דער אמתן
געזויגן פון סיר בלוטסטראַפּנס.

האָב איך פאַר גרויס שרעק גענומען שרייען
צו זיך אליין, ציסערנדיק, צו וועל איך דער-
הערן אַ קיל אָדער גישט, אין ווי גרויס איז

געווערן ביזן כרמל, ווען איך האב דערהערט
 נישט נאר ביזן אייגענעם קייל, נאר אויב אסילו
 די שטים פון איינעם א מענטשן יאָס האָט
 זיך ארוינגעברייט אין ציטער אין גענומען
 מענטשן, און ס'האָב אים איבערגעפירט די גאנצע
 באלעבאטישקייט...

ס'האָב געזיכערט א קיך צו סאָ און דעם
 דעיינן מענטשן, יאָס מענטש האָט זיך זיין
 שטים האָט גענומען זיי די שטים פון די
 בערגעגייסטער, זיי ער יאָלט האָבן ארויפ-
 געדעט אין א פיסטער פאס ארויפ...

ס'האָט זיך באהאָבן א קארטער שטיק
 אין ס'האָט זיך שטארק פארזיכערט צו דער
 סאטען, אָבער אַנטשטאָט דער האטען און
 צוגעגאנגען גאָרן אָפּעט צום בעט די פירקאג,

טייער שיינערקע ביים דער טענפויטיקער
 וואָלדע אפן האלדז און גענומען צו גיב ארויפ
 שרייען, און ס'האָב זי איבערגעפירט געטאכט
 סילעספיל האָט פארזיכערט די גאנצע בעט
 געוואנט, דעם שפּיגל, דעם שטיק אין זיך
 אלוין... אין דאָ ערשט האָב איך אָנגעהויבן
 קוכען אביסל צו זיך אין גענומען זיך בא-
 פרייען מיט שיינען חלום, יאָס זיך האָט
 זיך געחלובט און פון די שיינע פערענעס,

ויאם האין סוף כאלאגערט...
 דא אבער האט די אלטע באטערקס די
 בלוטס טראַפנס און סײן הענד - איז זי געוואָרן
 סטארק אינעם און געטוען ארויסווערען
 צו סוף. און סײן וואָס זיכער ארויסטערען
 זיך און סײן אײן זייל סתאָם געקלאָן
 דעס דוכטער באַרג סיבער.
 — ויאם סײן א באַרג סיבער - האָט אײך
 די אַנגעקומען זיי א סײגענט.
 — ויאם אלט אויסלענדער קרוין - האָט זי
 סײן א יערטעס געטאָן זיי אײך וואָס געט
 זיין און דעס טייליק. און זי האָט זייער
 אפּאַל געטוען זייערן און דעס דורכן ויאם
 אײך דאָס און דאָ אַנגעטאָט...
 זע אײך זיין און סײעל פון אײך גוט
 סײן זייער גוט און אײך אײך זי א סײט זי
 זעט זיין אײך גוט און פארלאָן דעס זיבער.
 זייער אײך זיך אַטאָן און דענסטאַל זייער אײך
 סײן קענען זיך דורכטויכטן זי סבאָדארף
 צו זיין סײן באַלעטאָט אײן.
 די אלטע איז ארייס. אײך האָט געטוען
 זיכען ציקאַפּוס דעס רוקאק, זיי סײז געווען
 סײן זעט אַבער דער רוקאק, האָט זיך
 ארייס. און זינאָט ארויסטערען פון סײן

ציקאפנס צום באַי און ס'האַט זיך טאקע
אַף צו דער אמתן צעבראַכן מיין שלאש
קאַניאק אין אלע מיינע זאכן זיינען געוואָרן
דירכגעקצט מיטן זיין.

ס'האַט געדויערט אַ לענגערע צייט, ביז
דאָס אלטע פאַר סאַלק האָט מיר איינגע-
טריקנס אַ טרישע העכד אין ערשט מיטאַג-
צייט האָב איך זיך ווי ס'באדארף צו זיין
אַריבערוואַשן און אָפגעטויענקט פון זיך סיי
די סאַזשע, סיי דעם וויסטן חלום און סיי אויך
מיין סאַנטאַזיע זיינען דערגרייכטן דעם טפּיץ
פון דער „יונסברוי“.

ס'איז מיר געוואָרן קלאַר, אַז מיין זיענ
אַף פאַרויס און געטטערט, זייל ס'האַבן מיר
געצויטערט הענס און סיס, דער קאַפּ האָט גע-
שווינדלט, די סעמפּעראַטיר איז געשטיגן און
ס'האַט זיך געוואַלט גיסט מער ווי שלאָפן,
שלאָפן און שלאָפן...

XII.

ערשט נאַכמיטאַג האָט זיך דער אַלטער
שוויצער אינייגעס מיט זיין סאַן-בערנאַרד-הונט
איינגעשפּאַנס אין אַ זעגעלע און מיך אויף אים
אַרויפגעלייגט, ווי סע לייגט אַרויף אַ זאק מיט
קאַרטעסל.

מיר איז שוין געווען אלץ איינע, צו זיין
וועלן מיך אהעקטירן צוריק אין טאג אריין
אדער נאָר צו דער לבנה-סליכה, העלכע געזעס
נאָך די מענטשישע בלוטסטרעפנס, אבי יום
ווייטער פון אַס דער פירקאנטיקער טרייזערקע
מיט דער צענטאנטיקער האַליע אינסער, דער
כאַידע...

איך בין געווען זיכער, אז זען ניסט יי
מיט אירע צוויי פערענעס זון מיט איר סינסער-
לעכטל, האָט האָט פארויכערט די העלט—אָהרט,
מיט מיר קיין זאך נישט פאכירט, אין איר
בין איר געווען אַ דם טונא.
אַבער דער אלטינקער האָט צו מיר דער
זיער טריינדלעך גערעדט אין דער צוהלט, אז
ס'איז נישט דאָס ערשטע טאָג, ווי אַ טייטס
באקומט דעם בערג-טיבער און ס'איז נאָר נישט
האָט דאָס בלוט ביי מיר האָט זיך באַהיט פון
נאָז און נישט פון די אויערן—

און אַס, אז איר העט זיין איינע—העט
אַלץ אָפגענומען הערן, ווי מיט די הענט—האָט
ער מיך גענומען טרייסטן, און טרייסטנדיק מיך
זוויי האָט ער מיך דערקייקלט צו דער בערג-
הייזקע, פון העלכער איך בין געבן אהער
אַ-וויסגעשטיגן, און ער האָט מיך, ווי אַ זיכער

סאטע, איבערגעגעבן אין רשות סוף יענעם
 שוויצער, וואס האט ביך דער ערשטער גע-
 ווארנט, אז כוועל זיך הייט נישט דערקלייבן.
 — אהא, ער איז שוין דא צוריק דער
 ראצינאן! — האט יענער מיט טרייד אויסגעשרייען,
 ווי ער וואלט שוין לאנג געווארט אויף כיר...
 דעם אמת געוואנט, האב איך זיך געשעפט
 אים קוסן גלייך אין די אויגן אריין. אָפּער ווען

דניאל סאצני אין דער שוויצער.

ער האָט מיך גענומען איינרייבן מיט ספירט
און דערלעבנס מיר א הייסע גלאָז סיי מיט
קאַניאַק און באַרויקט מיך, און פאַרן העל
איך שוין קענען אויף די אייגענע מיט אַרונטער-
לאָזן זיך צוריק אין בערן אַרײַן—האַב איך
אײַם שטאַרק ליב געקראָגן און אײַם אויסגע-
דערציילט מיין גאַנצע האַרק.

— עט, נירישקייט!—האַט ער מיך גענומען
טרייכטן—זייניק סאַבאַניעס ווערן צערונען זיי
דער רויך אַבינאַר געזונט און לעבן—וועסטו נאָך
פליען איבער דער „יונגערײ“ מיט צוועראַפלאַן!
— גאַנץ ריכטיק!—האַב איך מיט אײַם
מסכים געווען און אין האַרצן בײַ זיך האָב
איך געטראַכט, און כײַהאַב נאָך אַ בעסערע
טרייכט, זיי די זייניקע!

כײַהאַל די דאַויקע איבערלעבענישן פיינע
אויסן וועג צו דער „יונגערײ“ באַשרײַבן פאַר
ידישע קינדער אין אויב נאָר די בעסערע וועט
זיי געפֿעלן זייערן—וועט דאָס מיר אויך שטאַרק
האַה טאָן און סײַעט מיר זיין גוט, זיי כײַהאַל
טאַקע דערגרייכט צום שפּיץ פון דער
„יונגערײ“...

פּאַסירט

לאַטאָ-שפּיל "רעטעניש"

ענטפערט

פון דעם באַסטיקער

באָיערדינגען צום ייִדישן

1918

ענטפערט פון דעם רעטענישן

